

ชื่อหนังสือพิมพ์

เชียงใหม่นิวส์

วันที่ 18 มี.ค. 2556

ปีที่ 17

ฉบับที่ 5938

หน้า 5

ปราสาทศพ ของล้านนา

ประเพณีวัฒนธรรมของคนล้านนาเมื่อมีคนตายจะต้องจัดพิธีงานศพขึ้นเพื่อเป็นการไว้อาลัยแก่คนตายอย่างสมเกียรติ พิธีงานศพของคนล้านนามีการจัดแต่งปราสาทใส่ศพประดับประดาด้วยดอกไม้สดหรือแห้งให้แลดูสวยงาม นับว่าเพื่อเป็นการยกย่องผู้ตายให้ได้ขึ้นไปสู่สวรรค์ชั้นฟ้า

ปราสาทงานศพจะนิยมใช้ในพิธีงานศพของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือเท่านั้น สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นวัฒนธรรมที่รับมาจากเมืองเชียงใหม่ซึ่งถือเป็นต้นตระกูลไทยแต่ดั้งเดิม

รูปแบบของปราสาทงานศพมีด้วยกัน 2 รูปแบบคือปราสาทที่ทำด้วยไม้ ซึ่งเป็นวัสดุดั้งเดิมส่วนใหญ่ทำมาจากไม้ฉำฉา เพราะมีน้ำหนักเบาและเวลาเผาจะไหม้ไฟได้ง่าย ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งจะเป็นวิวัฒนาการของปราสาทสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้โดยจะนำโต๊ะเก้าอี้มาประดับในปราสาท เมื่อเวลาเผาศพแล้วก็นำโต๊ะเก้าอี้เหล่านั้นไปมอบถวายให้กับวัดเพื่อใช้ในสาธารณประโยชน์ต่อไป

ขั้นตอนการทำพิธีศพของคนในภาคเหนือ นั้น เมื่อมีคนตายขึ้น ทางบ้านโดยลูกหลานหรือญาติพี่น้องก็จะรีบไปติดต่อซื้อโลงศพและปราสาททันที การตั้งศพจะประกอบด้วยโลงศพมีการประดับประดาด้วยไฟสีหรือไฟกระพริบอย่างสวยงาม ก่อนที่จะนำโลงศพขึ้นบรรจุบนปราสาทจะมีการทำพิธีกรรมทางสงฆ์คือการทานปราสาทเสียก่อน โดยจะนิมนต์พระสงฆ์มาเป็นผู้ทำพิธีก่อนที่ชาวบ้านและบรรดาลูกหลานของคนตายจะช่วยกันยกโลงศพขึ้นบรรจุบนปราสาท ซึ่งพิธีทานปราสาทมักจะกระทำก่อนวันเผา 1 วัน

ในพิธีงานศพแถบหมู่บ้านรอบนอกจะนิยมจ้างวงดนตรีบรรเลงปี่พาทย์หรือวงสะล้อซอซึงมาเล่นประกอบพิธีศพกันอย่างครึกครื้น การสวดศพส่วนใหญ่แล้วจะตั้งสวด 3-5 วันนิยมตั้งศพไว้ที่

บ้าน นิมนต์พระสงฆ์ไปสวดที่บ้าน แต่ปัจจุบันความนิยมดังกล่าวลดลงจะมีให้เห็นและเหลืออยู่ก็เพียงชาวบ้านที่อยู่ในชนบท ที่มีบริเวณบ้านกว้างขวางพอที่จะตั้งปราสาทและทำพิธีศพได้ ส่วนคนในเมืองที่มีบริเวณบ้านคับแคบก็จะเอาศพไปตั้งไว้ที่วัด วัดในแถบภาคเหนือจะต่างจากวัดของภาคอื่นๆ คือ ในวัดจะไม่มีเมรุเผาศพ เพราะการเผาศพจะไม่ได้เผาที่วัด แต่จะนำไปเผาที่สุสาน หรือป่าช้า คนล้านนาเรียก ป่าเหยี่ยว นอกจากปราสาทที่พบอยู่ในพิธีกรรมงานศพของคนธรรมดาแล้วยังมีปราสาทอีกชนิดหนึ่งที่ใช้บรรจุศพของพระที่มรณภาพ จะแตกต่างกันในรายละเอียดและทำขึ้นอย่างสวยงามมากกว่าของคนธรรมดา ส่วนใหญ่แล้วจะทำขึ้นเป็นรูปนกหัสติลิงค์ ซึ่งตามตำนานเชื่อว่า นกหัสติลิงค์เป็นนกในวรรณคดีไทยที่มีพลังมากเป็น 5 เท่าของช้าง และเป็นพาหนะของ

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่	วันที่ 18 ต.ค. 2550	ปีที่ 17	ฉบับที่ 5938	หน้า 5
--------------------------------------	-------------------------------	--------------------	------------------------	------------------

ผู้มีบุญ ดังนั้นในพิธีงานศพของพระเถระ เราจึงเห็นปราสาทบรรจุศพทำเป็นรูปนกหัสติลิงค์

การประดับประดางานศพของพระครูจะหรรหามากกว่าของคนทั่วไป โดยเฉพาะระดับเจ้าอาวาส หรือ พระที่มีอายุพรรษามากๆ หรือเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน ก็จะจัดงานที่ยิ่งใหญ่มากขึ้น สำหรับการจัดงานศพของพระในภาคเหนือจะนิยมเก็บศพของพระไว้จนถึงหน้าแล้งหรือราวเดือนมีนาคมจนถึงเดือนเมษายน สิ่ง

ที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งสำหรับพิธีเผาศพพระนั้นก็คือพิธีจะจัดอยู่ในบริเวณวัดและจะทำการเผาศพพระในบริเวณนั้นเลย ซึ่งต่างจากของคนทั่วไปที่จะไม่ให้เผาในวัด

พิธีเผาศพแบบโบราณของคนเมืองล้านนาถูกรื้อฟื้นขึ้นอีกครั้งในงานพระราชทานเพลิงของจรัล มโนเพ็ชร ศิลปินพื้นบ้านล้านนาและผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม พิธีดังกล่าวจัดขึ้นตามความเชื่อแบบดั้งเดิมของคนเมืองเหนือ โดยจะเห็นว่ารูปทรงของปราสาทงานศพแตกต่างไปจากที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน เป็นปราสาททรงสูงไม่มียอด นอกจากนั้นในขบวนแห่ศพของคนเมืองยังมีความเชื่อเก่าแก่คือจะนิยมให้คนถือตุ่มสามหางสะพายย่ามใส่ข้าวตอกและคนหามโคมไฟ ตามความเชื่อของคนล้านนาว่าเป็นการนำทางผู้ตายไปสู่สุรวงสรรค์ดินน่าน้ำ

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	18 ต.ค. 2550	17	5938	5

ขบวนแห่ศพ เมื่อเวลาที่ศพเคลื่อนมาถึงสุสานก็จะมีการจุดบอกไฟเพื่อให้
เทวดารับรู้ สมัยก่อนการเผาศพจะนิยมเผาพร้อมกับปราสาทกลางลานใน
สุสาน

หลังจากที่ยุคสมัยของบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปพิธีกรรมดัง
กล่าวก็เปลี่ยนแปลงไป เราจะเห็นว่าในสังคมปัจจุบันไม่ได้มีการเผาศพ
กลางแจ้งอีกแล้ว ส่วนใหญ่จะนิยมเผาในเตา ซึ่งไม่เป็นที่อุจาดตาแก่ผู้พบเห็น
อีกทั้งขั้นตอนต่างๆ ก็ถูกตัดทอนให้สั้นลง เช่น การจุดประทัด พลุ หรือ
บอกไฟ ที่คนล้านนามีความเชื่อต้องการส่งวิญญาณของผู้ตายให้ขึ้นสู่
สวรรค์นั้น ปัจจุบันทางราชการมีประกาศห้ามจุดพลุ หรือ บอกไฟในพิธี

งานศพ เพราะทำให้เกิดเสียงดังเป็นที่รำคาญแก่
คนในชุมชน

ปัจจุบันการทำปราสาทงานศพเหลือ
เพียงไม่กี่แห่งตามชุมชนหมู่บ้านต่างๆ ในจังหวัด
เชียงใหม่หมู่บ้านที่มีชื่อเสียงในการทำปราสาท
งานศพก็ได้แก่ ที่หมู่บ้านปากกอก อำเภอสาร์ภี
หมู่บ้านนี้ได้ชื่อว่าทำปราสาทงานศพมาเป็นเวลา

นานหลายชั่วอายุคนแม้ว่าบางบ้านจะเลิกทำอาชีพนี้แล้วก็ตาม แต่ส่วน
ใหญ่ชาวบ้านของที่นี่ยังประกอบอาชีพทำปราสาทงานศพกันอยู่

เจ้าของร้านปากกอกศิลป์ ซึ่งเป็นร้านทำปราสาทงานศพ คุณอินทร
ทาระวรรณ บอกว่า “เริ่มทำปราสาทสำหรับศพมากกว่า 30 ปีแล้ว โดยได้
สืบทอดกิจการต่อจากพ่อहनาค้าซึ่งเป็นบิดา เมื่อก่อนนั้นแถบอำเภอสาร์ภี
จะมีการทำปราสาทงานศพกันไม่กี่เจ้า แต่ที่หมู่บ้านปากกอกนี้ถือว่า
พ่อहनาค้าได้ทำขึ้นเป็นเจ้าแรก”

สนนราคาของปราสาทไม้ต่ำสุดนั้นราคาประมาณ 2,000 บาท
เรื่อยไปจนถึงราคาหมื่นกว่าบาทก็มี แต่ที่เห็นมีราคาแพงมากๆ ก็เป็น
ปราสาทที่ทำเป็นรูปนกหัสติลิงค์ซึ่งบางครั้งต้องใช้เวลานานเกือบ 2 เดือน
ราคาก็ตกประมาณ 8 หมื่นถึง 2 แสนบาทแล้วแต่ความยากง่ายของ
ลวดลายและขนาดเล็กหรือใหญ่ด้วย

ปราสาทงานศพของคนล้านนานอกจากจะเป็นวัฒนธรรมตาม
ความเชื่อที่ถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษแล้ว ถ้ามองในแง่ของงานศิลปะ
ถือได้ว่าเป็นงานที่สะท้อนฝีมือและความคิดในการสร้างสรรค์ที่ไม่มีชุมชน
ใดของประเทศเสมอเหมือนนอกจากบนผืนแผ่นดินล้านนาก็เท่านั้น.